

U SJEĆANJE NA PROF. STANISŁAWA KAROLAKA

5. lipnja 2009. Poljska je izgubila jednoga od svojih najistaknutijih jezikoslovaca. Poljsku je znanstvenu zajednicu, nakon duge i teške bolesti, napustio prof. dr. Stanisław Karolak, ugledni lingvist, slavist i romanist, priznat i izvan granica Poljske, simbol znanstvene znatiželje, pedantnosti i ustrajnosti u lingvističkim istraživanjima, autoritet svojim kolegama i posebno omiljen među doktorandima i asistentima s kojima je nesebično dijelio sva svoja znanja i dugogodišnje iskustvo. Profesor Karolak rodio se 22. veljače 1931. godine u Żyrardovu. Studij slavistike upisao je na Sveučilištu u Varšavi gdje je diplomirao 1955. godine. Od završetka studija pa do 1973. radio je na Odsjeku za rusku filologiju varšavskoga sveučilišta. Svoju je doktorsku disertaciju o pitanjima prijedložne rekcije glagola u ruskom jeziku (*Zagadnienia rekcji przyimkowej czasownika w języku rosyjskim*) obranio 1964., a dvije godine poslije objavio je i knjigu istoga naslova, proširenu verziju doktorskoga rada. Zajedno s A. Bogusławskim priredio je knjigu pod naslovom *Gramatyka ruskoga jezika – funkcionalni pristup* (Gramatyka rosyjska w ujęciu funkcjonalnym, 1970) koja je nastavak njegovih proučavanja ruskoga jezika. Na varšavskome je sveučilištu habilitirao 1972. i iste godine objavio knjigu *Pitanja opće sintakse* (*Zagadnienia składni ogólnej*), koja je otada pa do danas neizostavan priručnik na filološkim studijima.

U razdoblju od 1973. do 1981. radio je na Šleskom sveučilištu gdje je bio pročelnik Odsjeka za romanistiku, a zatim voditelj Instituta za romanistiku na kojem je 1978. godine izabran u zvanje izvanrednoga profesora. Godine 1980. objavio je s grupom autora i *Semantičko-sintaktički rječnik slavenskih denominativnih glagola* (*Semantyczno-syntaktyczny słownik słowiańskich czasowników odmiennych.*) Od 1981. bio je voditelj Katedre za romanistiku na Višoj pedagoškoj školi u Krakovu, na kojoj je 1988. izabran u zvanje redovitoga profesora. Upravo zahvaljujući nastojanjima profesora Karolaka, nekadašnja Viša pedagoška škola danas je Pedagoški fakultet. Svoje je zanimanje za sintaksu i sintaktičku problematiku na svojevrsan način okrunio autorstvom poglavlja posvećenom sintaksi u *Gramatici suvremenoga poljskoga jezika* (Gramatyka współczesnego języka polskiego, ur. Z. Topolińska, 1984.). *Kwantifikacija i determinacija u prirodnim jezicima* (Kwantyfikacja a determinacja w językach naturalnych) naslov je knjige koju je prof. Karolak objavio 1990., a iste godine izlazi i *Gramatyka ruskoga jezika – sustavni prikaz* (Gramatyka rosyjska w układzie systematycznym).

Iznimno zanimanje za lingvistička pitanja motiviralo je profesora Karolaka na niz istraživanja u središtu kojih su, osim ruskoga i poljskoga jezika, bili i bugarski, talijanski i engleski.

Profesor Karolak je posebnu pažnju posvećivao kontrastivnim analizama o čemu svjedoči i knjiga o povijesti i kontrastivnoj gramatici slavenskih jezika objavljena 1993. u Belgiji (*Histoire et grammaire comparée des langues slaves*). Pet godina kasnije objavljuje i dvosveščani *Rusko-poljski frazeološki rječnik* (Słownik frazeologiczny rosyjsko-polski, 1998).

Svoje zanimanje za problem člana u francuskom jeziku potvrdio je osim u brojnim znanstvenim člancima i sljedećim knjigama: *Član i vrijednost nominalne sintagme* (L'article et la valeur du syntagme nominal, 1989), *Studije o članu i određenosti* (Etudes sur l'article et la détermination, 1995), *Kako rabiti francuski član* (Jak stosować rodzajnik francuski, 1999) i *Član u francuskom jeziku - funkcionalni pristup* (Rodzajnik francuski w ujęciu funkcjonalnym, u suautorstvu s M. Nowakowskom, 2004).

S M. Jurkowskim, R. Laskowskim, A. M. Lewickim i K. Polańskim autor je Enciklopedije općega jezikoslovlja (Encyklopedia językoznawstwa ogólnego, 1999), koja je doživjela nekoliko izdanja i do danas je jedna od najvažnijih stručnih publikacija.

Knjiga *Od semantike do gramatike* (Od semantyki do gramatyki, 2000) sadrži različite studije i radove profesora Karolaka objavljene od 1955. do 2000. vezane uz sintaksu, tvorbu, problematiku nazivlja i semantiku aspekta.

Zajedno s Milicom Mirkulovskom autor je izdanja: *Inkoativna aspektualna konfiguracija u makedonskom jeziku* (Inchoatywna konfiguracja aspektualna w języku macedońskim. Инхоативна видска конфигурација во македонскиот јазик, 2000).

Tipologiji nazivlja i njegovoj kategorizaciji u francuskom i engleskom jeziku posvećena je knjiga *Kontrastivna gramatika francuskoga i engleskoga člana* (Gramatyka kontrastywna przedimka /rodzajnikal francuskiego i angielskiego, 2002). Sintaktičkim se pitanjima profesor Karolak vratio i u svojoj posljednjoj knjizi *Osnovne sintaktičke strukture poljskoga jezika* (Podstawowe struktury składniowe języka polskiego, 2002) koja je dopuna spomenutom poglavlju u *Gramatici suremenoga poljskoga jezika* (1984).

Kao istinski zaljubljenik u materinski jezik autor je (ili suautor) nekoliko priručnika za učenje poljskoga jezika kao stranoga: *Poljski za napredne* (Polnisch für Fortgeschrittene, 1974), *Mówimy po polsku* (Govorimo poljski), *A Beginners Course in Polish* (Početni tečaj poljskoga jezika, 1979) i *My goworim i czytajem po polski* (Govorimo i čitamo poljski, 1984, (zajedno s Danutom Wasilewskom).

Profesor Stanisław Karolak bio je član Poljske akademije znanosti, suradnik Poljske akademije umjetnosti u Krakovu, počasni profesor Sveučilišta Université Libre de Bruxelles, na kojem je predavao niz godina, i počasni doktor znanosti sveučilišta u Parizu (Université de Paris XIII). S pariškim je sveučilištem bio povezan više od 30 godina zahvaljujući svojoj znanstvenoj znatiželji i ustrajnosti u brojnim istraživanjima. Godine 1991. primio je i francusko odličje Reda viteza Akademskih palmi. Bio je aktivni član Poljskoga lingvističkog društva, član Odjela za slavenske znanosti Poljske akademije znanosti, od 1991. član Razreda za jezikoslovlje Poljske akademije znanosti, a od 1997. do 2003. član Razreda za neofilologiju Poljske akademije znanosti, član Poljske akademije umjetnosti, član Međunarodne komisije za gramatiku pri Međunarodnom slavističkom komitetu od 1978., od 1988. do 1991. i njezin potpredsjednik, a potom do 2003. i predsjednik te voditelj Međunarodne aspektološke komisije Međunarodne komisije za gramatiku. Smrt ga je zatekla kao redovitoga profesora u Akademiji Polonije u Czestochowi i u Institutu za slavistiku

Poljske akademije znanosti u Varšavi, te kao voditelja međunarodnoga projekta *Poredbena sintaksa slavenskih jezika II. pol. XX. st.* u kojem sudjeluju znanstvenici iz dvanaest zemalja.

Osim navedenih knjiga i priručnika za učenje poljskoga jezika kao stranoga objavio je više od 180 znanstvenih radova. Bio je mentorom pri izradi 21 doktorskoga rada, urednik više desetaka zbornika i lingvističkih monografija, recenzirao je mnogobrojne znanstvene projekte, knjige i znanstvene priloge, sudjelovao u povjerenstvima za obranu magistarskih i doktorskih disertacija te predavao na slavističkim katedrama diljem svijeta. Aktivno je sudjelovao u radu nekoliko međunarodnih znanstveno-istraživačkih projekata između poljskih i bugarskih, te francuskih, makedonskih i talijanskih znanstvenih ustanova.

Njegova prisutnost u jezikoslovnom životu kako Poljske tako i drugih zemalja uvelike je pridonosila brojnim znanstveno-istraživačkim projektima koji su urodili značajnim publikacijama. Bio je neupitan autoritet, čovjek velike erudicije, znanstvenik kojemu su bile nepoznate istraživačke granice te iznimno ustrajan u svim propitivanjima važnosti i uloge lingvistike.

Iznimno bogata znanstvena bibliografija i rijedak doprinos jednoj znanosti i filologiji svrstava profesora Karolaka u red najvećih jezikoslovnih autoriteta. Njegovi radovi i započeti projekti poticaj su daljnjim istraživanjima europskih jezikoslovaca, kako romanista, tako i slavista. Kao osoba koja je u sebi povezivala dva iznimna dara i znanstvenika-istraživača i znanstvenoga učitelja, čovjeka koji je u lingvistiku usmjerio brojne mlade znanstvenike, trajno će ostati u uspomeni mnogih jezikoslovaca. Njegovim su odlaskom i poljska i europska lingvistika ostale bez svoga iznimno radišnoga i poštovanoga člana.

Ivana Vidović Bolt